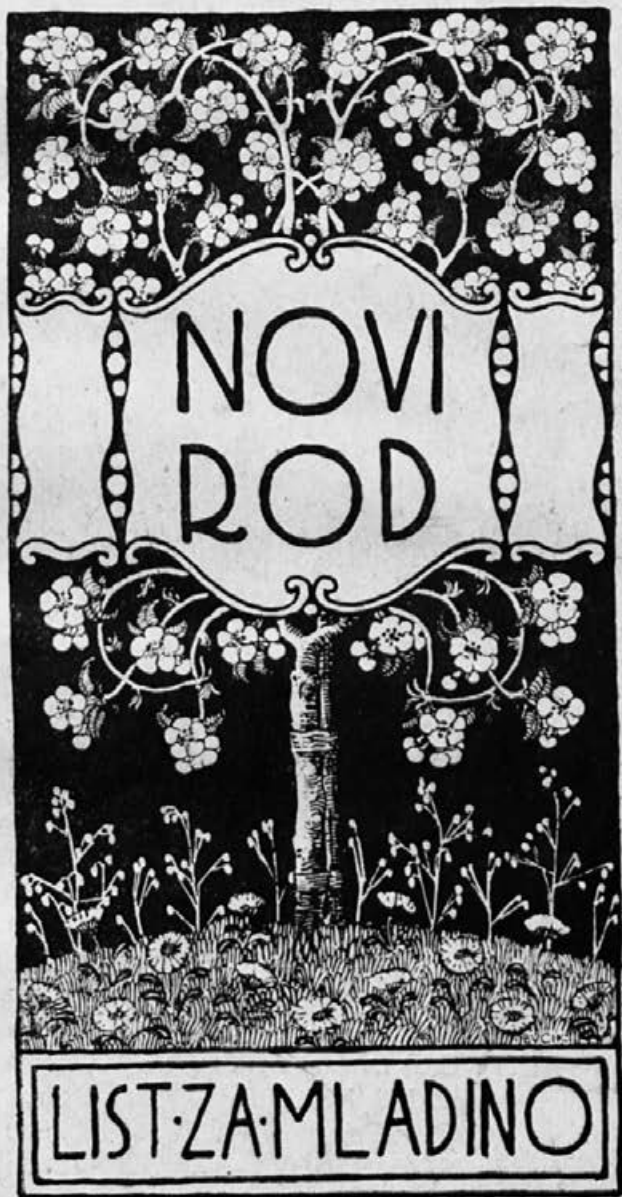

APRIL 1921

NOVI ROD IZHAJA 1. VSAKEGA MESECA TER STANE ZA
 VSE LETO 12 L, ZA POL LETA 6 L, ZA ČETRTO
 LETO 3 L. - POSAMEZNE ŠTEVILKE SO PO 1 L. - ODGOVORNI
 UREDNIK: JANKO SAMEC. - ILUSTRACIJE NARISAL: A. A. BUCIK.
 UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V TRSTU, ULICA RUGGERO
 MANNA ŠTEV. 20, I. N. - IZDAJA ZVEZA SLOVANSKIH UČITELJSKIH
 □ DRUŠTEV V TRSTU. - TISKA TISKARNA „EDINOST“ V TRSTU. □

VSEBINA:

St. Kosovel: BOG JE REKEL	Pesem	Stran 49
Fr. Bevk: PIRUH.	Pesem	Stran 49
Čika - Jova - Gradnik: ZAJČEK V SNEGU. Pesem		Stran 50
Čika - Jova - Gradnik: ANKA - CIGANKA. Pe- sem		Stran 50
Fran Milčinski: ZGODBE KRALJEVIČA MARKA		Stran 51
SLIKA		Stran 53
Fr. Pogačnik: CAR IN MUŽIK		Stran 54
M. Kmetova: VÉLIKA NEDELJA		Stran 55
K. Širok: KOLO. Pesem		Stran 56
Cv. Golar: KRISTALNA GORA		Stran 57
SLIKA		Stran 58
Fr. Ločniškar: UMRLEMU BRATCU. Pesem.		Stran 59
A. Batagelj: NA RUSNAH		Stran 60
POUK IN ZABAVA		Stran 61
KOTIČEK MALIH		Stran 63

BOG JE REKEL . . .

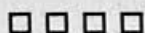
SPESNIL STANO KOSOVEL.

Bog je rekel : Bodi svet,
predno bo sekund deset! —
In pojavil se je svet
čez trenutkov pet.

In naprej dejal je Bog :
Tema, zlezi v kozji rog,
da ne bo več svet zaspan! —
Bil je prvi dan.

In nadalje: Bodi čas,
menjaj se z vročino mrz! —
Nežni cvet je zacvetel,
v plod je dozorel.

H koncu dahnil božji glas:
Glina, bodi kakor jaz! —
In iz mrtvih zemskih sil
mož se je rodil.

PIRUH.

SPESNIL FRANCE BEVK.

Mama, kje si našla putko?
Putka, kje si našla jajček,
tak rdeč kot nožek - pípec,
tak ves pisan kakor zajček?

Kaj se smeje moja tetka,
kaj mi pravi, da sem norček?
Kaj bi tisto, če sem majhen,
moder sem kot črni škorček.

Vi ste čučki s prazno butko,
če povprašam — : ho ho ho!
Tudi, če bi vprašal putko,
bi mi rekla — : ko ko ko!

ZAJČKI V SNEGU.

SPESNIL ČIKA JOVA. — POSLOVENIL ALOJZIJ GRADNIK.

Skoči zajček iz brloga,
švigne po snežnem prti.
Za njim švigne drugi, tretji,
a za tretjim že četrti.

Suvajo se v brzem teku,
vlečejo se za ušesa;
kdor bi videl jih, bi mislil:
ti še ne poznajo pésa.

Skačejo po beli rjuhi,
včasih po dveh nogah samo
hodijo in se valijo,
nosijo se štiporamo.

Gledal jih je lovec stari,
streljati mu bilo žal je;
vzel je listek in narisal
zajčke vse je — in šel dalje.

Zajčki, srečo ste imeli
danes — drugič Bog vas vari!
Le zaradi svoje dece
storil to je lovec stari.

ANKA — CIGANKA.

SPESNIL ČIKA JOVA. — POSLOVENIL ALOJZIJ GRADNIK.

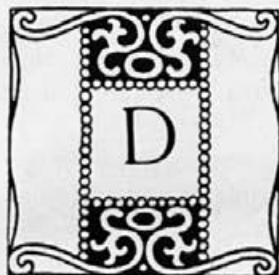
To je tista Ana,
celi vasi dobro znana,
ki po cesti se klatári,
plaši ptice, krađe drva,
na gugalnici je prva,
a pri knjigah — Bog obvari!

Ali zdaj pa se je spekla,
gospodična ji je rekla,
naj pokaže ji nalógo —
glejte le, kako stoji
in jecljá in se znoji,
grize prst in trese z nogo.

Kdor ne dela, naj se muči;
kakor v temi brez vse luči
je nevednež v svetlu sam.
— Sedi zdaj, nemarna Anka,
če boš takšna le ciganka,
bo vsakógar tebe sram.

ZGODBE KRALJEVIČA MARKA. SPISAL FR. MILČINSKI

2. KRALJEVIČ MARKO IN FILIP MADŽARIN.

daleč na okoli je segala slava kraljeviča Marka, daleč na okoli je klela zemlja ime Filipa Madžarina. V ravni Madžarski si je bil postavil trden grad, ali si ga ni bil postavil iz lesa in kamenja, bleda konjska kost se je belila v zidovju, junaške lobanje so režale raz krov. Vse ga je črtilo, malo in veliko, mlado in staro, najbolj so ga črtile miljene devojke, pretežek jim je bil naložil davek.

Pa je čul Filip Madžarin o slavi kraljeviča Marka, pa so se mu zabliskale sive oči, zagrohotali ostri zobje:

„Haj, tudi tebi skoro napoči dan, da ti porušim bele dvore, da ti udušim mater starko, da ti zarobim mlado sestro! Tebe pa, kraljevič Marko, živega ujamem! Križem ti zvežem roke, bos mi boš tekal po ostrem kamenju, gologlav mi medlel po pekočem solncu, žejen ko pes mimo hladnih voda, lačen ko volk mimo belega hleba. Čez sedem planin, čez sedem dolin tako mi boš nosil svojo ruso glavo, sam jo prineseš v ravno Madžarsko, da mi bo krasila stolp na grajskem mostu.“

Tako se je ponašal Filip Madžarin in je mislil, nikdo ga ne čuje, ali ga je čul pod oknom črni cigan, ki je z bobnom in s sviralí hodil od gradu do gradu.

Poslušal je cigan, pa se je zbal še za svojo črno kožo in je tiho po prstih jo ubral naprej. Hodil je od gradu do gradu, na svirala je sviral, na boben je bobnal, večer devetega dne ga je prinesel v bele dvore kraljeviča Marka.

Prijazno je bil sprejet z jelom in pilom in je bil črni cigan hvaležen in vesel in je sviral na tenka svirala in je bobnal na jasni boben, kar je videl in čul po širokem svetu, in še so mu zapela svirala in še mu je boben zabrnél o Filipu Madžarinu in o stolpu na grajskem mostu, ki dočakuje ruse glave kraljeviča Marka.

Široko se je zasmel kraljevič Marko: „Črni vran, odkod so ti bajke, ki jih čivkajo svirala, ki jih kraka boben?“

Pa mu je črni cigan od konca do kraja zagodel, kako se je ponašal Filip Madžarin, ko je mislil, da ga nikdo ne čuje.

Kraljevič Marko je komaj pričakal rane zore, že se je pripravljaj na dolgo pot. S sivo medvedino je odel vilinskega šarca, ob stran mu je obesil težki šestoperni kij, iz javorjevega lesa narejen, s svincem nalit, z zlatom okovan, okoli pleč si je ogrnil volčji kožuh pa se je pognal vernemu konju na krepki rami.

Tiho in brez slovesa je hotel odtod, da ne budi mile majke, ali je bdela skrbna majka in ga je čula in je odprla okno in ga poklicala: „Čakaj me,

drago dete, da ti natočim kupo vina za pot in za slovo, ko je kralj z doma in ostajam sama v gradu z nejakó tvojo sestro!"

Počakal je kraljevič Marko in majka mu je stopila v klet, da je natočila kupó vina, do vrha jo je natočila, pa je komaj pol kupe bilo vina pol kupe je bilo solza. Dajala jo je sinu, Marku na konja, ali je Marko govoril materi: „Starejše je solnce od meseca, starejša majka odsina. Pomozi ti Bog, mila mi stara majka!"

Majka ga je razumela. „Hajdi sinko v dober čas! Kamor te junaka nese pot, da te mi zopet vrne junaka!" — in si je kupo dvignila k ustom, komaj si je zmočila ustni, zopet jo je nudila Marku na konjiču.

Izpil jo je Marko do dna, niti brka si ni zmočil. „Z Bogom ostala, stara mila majka, zdravo te zopet najdem junak!"

Poskočil je šarec, izpod kopit mu je šel rdeči ogenj, v treh belih dneh sta naredila pot, ki jih je drugim dolga debelilo devet.

V Madžarski, zemlji ravni, ob hladnem vodnjaku je stala z vrčem mlada devojka, mrko ji je bilo mlado lice, objokane so ji bile črne oči, osiveli sta ji bili kiti dolgih las.

Kraljevič Marko je ustavil konja šarca. „Pomagaj ti Bog, sestra devojka! Daj mi povej, kaka ti žalost ujeda srce, kaka zla sreča ti mrači mlado lice!"

Pa se je žalostna devojka priklonila usmiljenemu junaku preko pasa do tal. Vrnila mu je pozdrav in tiho mu odgovorila in razodela, da je sirota kriv nesreče te r vne zemlje ban Filip Madžarin. Razpisal je težek davek: katera se vdaje, naj plača tristo cekinov, kdor se ženi, tristoštirideset. Tega sirota ne zmore, ker ni svojcev, da so ji v pomoč, zato se ne more vdati za svojega dragega in ji venejo mlada leta.

Jo vpraša kraljevič Marko: „Kod gre pot v bana beli grad?"

Pa je stopala devojka ob konju in kazala pot in pokazala most, na mostu stolp, ki čaka na kraljeviča Marka rusó glavo, za mostom beli grad.

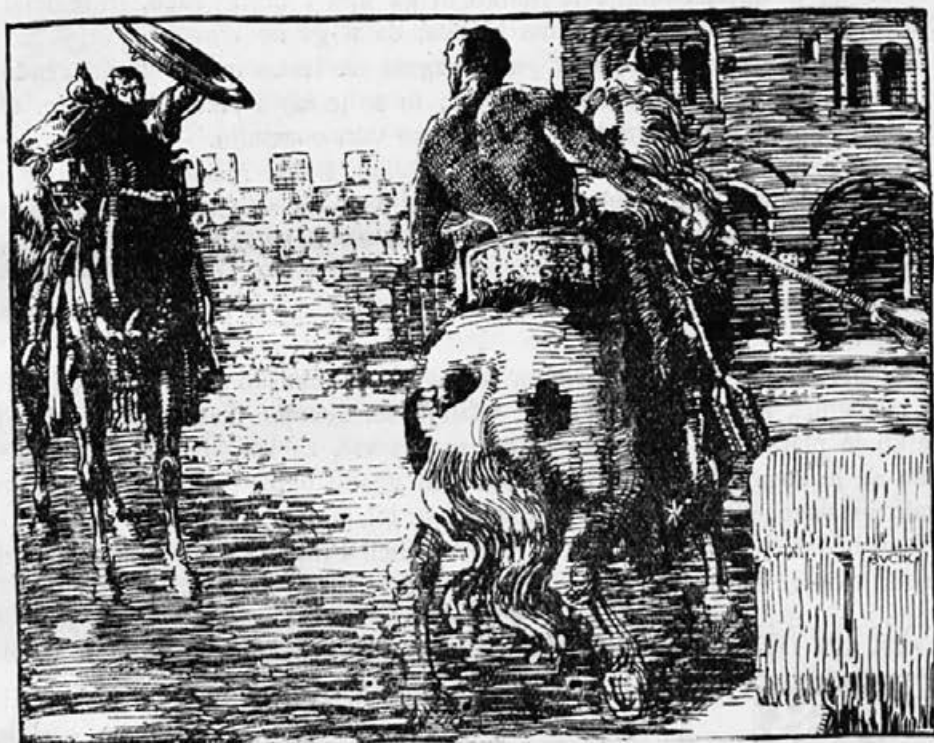
Je segel kraljevič Marko v žep: „Evo ti, devojka, tristo cekinov, nosi jih banu, da se moreš mlada poročiti s svojim dragim! Pa ne nosi jih danes, čakaj večera!"

Prijahal je kraljevič Marko pred banove bele dvore, bleda konjska kost se je belila v zidovju, junaške lobanje so režale raz krov. Jeklena vrata so bila odprta, razjahal je šarca in sta vstopila.

S srebrom je bilo tlakovano dvorišče, sredi dvorišča je rasla košata jelka, v njenem hladu je stala rezana miza, za rezano mizo je sedela gospa, oblastnega bana oblastna soproga. Z zlato nitko v srebrni igli je vezala banu, svojemu gospodu, srjaco iz sarajskega platna, na prstih se ji je bliščalo devet prstanov, vsak prstan vreden edvet gradov, beli vrat ji je objemala trivrstna ogrlica iz suhega zlata, na glavi se ji je šopirila krona, da bi stala tri banovine. Krog gospe so se sukale tri mlade devojke in ji služile, da si doslužijo možitev.

Kraljevič Marko je gledal devojke, gledal bele dvore, gledal banico.

Zagnal je silni kij nazaj...

„Bog ti na pomoč, banova gospa! Ali je zdrav ban Madžarin? Kod hodi, kaj dela, kaj nehava? Dolgo se že nisva videla junaka.“

Zavrnila ga je oblastna gospa: „Da se mi pobereš odtodi, črni brdavs, ako ti je ljuba glava na ramah! Kako se drzneš, da povprašuješ po banu in njegovem zdravju! Mar se pajdaši ban z govedarji in konjarji?“

Veselo se je zasmeljal kraljevič Marko. Pa že se mu je zasmililo mlado njeno lice in obmolnil mu je smeh.

Banica gospa pa je razkačena sikala kakor ljuti gad: „Kje mi posedaš, ban in gospodar, posedaš in popivaš? Ubil te Bog! Ne kaplje vina ti skozi žejno grlo, dokler mi ne stareš pritepenca, ki me mlado zasmehuje, ki me mlado pomiluje, zate, ban moj, povprašuje, kakor da si mu dolžnik in pokoren.“

Tedaj je na konju vrancu prijahal ban. Zagledal je kraljeviča Marka, ga spoznal in iz lica mu je ubegla kri. Ni se brigal, kaj mu sika gospa, prožil je kraljeviču roko, da se ž njim pomiri.

Ali Marko ni roke ni pogledal, skočil je šarcu v sedlo in pozval bana: „Udari prvi, da ne porečeš, da sem te prehitel! Tukaj sem, zveži mi roke, tukaj sem, odrobi mi glavo, daj in stori, kar si obetal!“

V širokem krogu je zavihtel Filip Madžarin svoj silni kij in ga vrgel.

Lepo ga je dočakal kraljevič Marko in ga ujel z desno roko. In je dejal: „Na, brate, svoje orožje! Sramota bi bila, da ti ga ne vrnem.“

Zagnal ga je nazaj, pa kakor ga je zagnal na lahko in od strani, vendar je kij ošinil bana in ga posnel s konja; in še je kij s tako silo priletel ob tla, da je prebil tlak in tri lahti globoko se vdrl v zemljo.

Pa je govoril kraljevič Marko: „Jaz se šalim, Filipe Madžarin, šalim se in igrām, ti pa mi šalo jemlješ za resnico. Kaj, da sem te pihnil s svojim buzdovanom, žalostna ti majka! Niti do tal živ ne bi bil prišel. Slabič si, Filipe Madžarin!“

In še je ulovil Filipovega vranca, z lahko roko ga je prijel in ga zadegal čez tri brda.

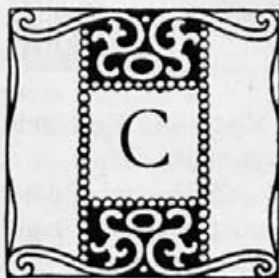
Odjahal je pod grad in z vikom je zavikal na junaško svoje grlo: „Ženite se, mladeniči, kateri ste za ženitev, vdajajte se, devojke, katere ste za vdajo! Marko je plačal ves davek, ga plačal za vas vse, za vse žive dni.“

Pa se je strnilo veliko in malo, staro in mlado okoli njega in mu klicalo hvalo in slavo. Nasilju Filipa Madžarina je bil konec.

Pevajoč se je vračal kraljevič Marko v beli Prilip, k stari mili majki in nejakim svoji sestri.

CAR IN MUŽIK. RUSKO NARODNO BLAGO. POSLOVENIL FRAN POGAČNIK

ar si je zgradil dvorec in nasadil pred njim vrt. Tik ob vhodu na vrt pa je stala kočica in v njej je živel mužik. Car je hotel kočico porušiti, da bi ne kazila vrta, in je poslal v ta namen k bednemu kmetiču svojega ministra, da kupi kočico. Minister se napoti h kmetiču in mu reče: „Srečen si, car hoče kupiti tvojo kočico. Vredna ni deset rubljev, a car ti jih ponuja sto.“

Mužik mu odvrne: „Ne, kočice ne prodam za sto rubljev.“ Minister pravi dalje: „No, tedaj ti daje car dvesto rubljev.“ Mužik mu odgovori: „Niti za dvesto, niti za tisoč rubljev ne dam kočice. Moj ded in moj oče sta v tej kočici živela in umrla, pa tudi jaz sem se v njej postaral ter tu umrem, ako Bog da.“ — Minister se vrne k carju in mu pove: „Mužik je trdovraten, ne morem ga pregovoriti. Ne daj, car, mužiku ničesar, temveč ukaži, da poderó kočjo brez odkupnine!“ Car mu veli: „Ne, nočem tega.“ Tedaj mu minister odvrne: „Kaj torej storiti? Ali naj stoji naproti dvorcu pol razpala kočica! Vsakdo se bo ozrl na dvorec in poreče: „Lep bi bil dvorec, a kazi ga kočja. Vidi se, da ni imel car denarja, da bi odkupil kočico.“ Car pa mu pravi: „Ne! Kdor se bo ozrl na dvorec, poreče: Vidi se, da je car imel mnogo denarja, ker je sezidal tak dvorec. A ko se ozre na kočico, poreče: Videti je, da je bil ta car tudi pravičen. Pustil je kočico na svojem mestu!“

VÉLIKA NEDELJA. SPISALA MARIJA KMETOVA. □□□□□□□□□□

akrat še nisem hodila v šolo. Vsi moji mladi dnevi so bili kakor to mlado solnce, ki sije v teh dneh na zemljo. Izmed vseh praznikov sem imela najrajša veliko noč, ker je prišla pomlad takrat.

Vélika nedelja! Joj, ta nedelja, še zdaj jo vidim: zdela se mi je zares velika, vsa drugačna od drugih, tako velika, čez ves svet segajoča, vsa bela in bela in posrebrena čez in čez z mehkim, mladim solncem.

Nebo se mi je zdelo, da je vse umito, izčiščeno, grički lepo počesani, njive izravnane, ceste pobrisane, da ni bilo najmanjšega praška na njih. In jaz sama v snažni obleki, svetlih čizmah in sem stala na pragu in srce mi je hotelo prekipeti od notranje radosti. V vsaki roki sem tiščala rdeč piruh.

Pa je prišel stric in dejal:

„Greva?“

„Pa pojdiva.“

In sva šla po cesti in jutranje solnce se je belilo na njej. Trave so poganjale, marjetice so mežikale, v daljavi so pozvanjali zvonovi in vélika nedelja je pela, pela vsepovsod in je imela razpostrte roke in zdelo se mi je, da ima v vsaki roki velik, velik, rdeč piruh.

Nič ni govoril stric, kadil je iz pipe in je gledal v tla. Čez nekoliko časa sva obstala in dejala sem:

„Tu bo.“

„No, pa poglej,“ je odgovoril stric, se naslonil na ograjo in strmel po njivah.

Čepé sem odgrnila vejico še vso mokro in medlo in sem zagledala mravljišče.

„Možički, možički, možički,“ sem vzklikala in sem gledala mravlje, ki so lazile po rujavi prsti in zdelo se mi je, da se mi muzajo in vedo, zakaj sem prišla k njim v vas.

Mravlje sem imela rada. Ure in ure sem časih prečepela ob njih in sem rekla, da so možički, majceni možički in sem se jim smejala, ker so tako hitele in hitele in delale venomer. Časih sem bila hudobna, pa sem jim zmešala štrečno: z bilko sem treščila sredi mednje in kar slišala sem jih, kako so se jezile, ker sem jim podrla hišo.

To jutro mi je prišlo na misel tako moje dejanje, pa sem dejala stricu:

„Ali mislite, da vedó?“

„Kaj?“

„Lani sem jim nagajala.“

„So vse prespale; pa poizkusi!“

In sem položila piruh v mravljišče in potem še drugega in kar sapa mi je zastajala, kaj bodo storile mravlje.

„Pa če vedó?“

„Mislim, da ne,“ je odgovoril stric in tudi on pogledal na mravljišče.

Mravlje pa — zdrznile so se izpočetka, zdelo se mi je, da so široko odprle oči, da so se razkoračile in podprle roke v bok, a potem — hops! in že so se z vso jezo zagnale na piruha.

„Prav je, prav je, prav je,“ sem vzkliknila in oči so se mi zaiskrile, ker sem vedela, da bosta piruha zdaj prav lepo pisana.

Solnce se je blestelo na rujavi prsti, vse tiste majhne grudice in gručice so se bleščale in tu pa tam se je utrnil žarek na majhnem telescu svetlorujavih mravelj. Čepela sem, da so me že bolele noge, gledala sem in gledala, kaj rada bi bila porinila to ali ono mravljo na piruh, ko je tako nerodno kobacala čezenj, a nisem si upala.

„Kako grizejo!“ sem dejala.

„Jih slišiš?“ je odvrnil smehljaje se stric.

„Slišim.“

Nisem se zlagala; v mislih sem jih res slišala in videla majhne, majhne, bele zobke.

„Pa ne bodo pojedle?“ sem vprašala.

„Le glej, da ne bodo!“

„Ne bodo ne; piruh je kakor naša hiša zanje.“

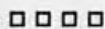
To sem vedela natančno, pojesti piruha ne bodo mogle. Vendar sem se zbala. „Pa če bi?“ Brž sem odlomila vejico in odvalila piruha iz mravljišča. Kako natančno sem slišala, da so mravlje vpile, se kregale, pretepele, kobacale druga čez drugo, da je kar zašumelo krog mene in jaz sem se smejala in vzkliknila:

„Pa pustite, pustite, piruha sta moja! Tako, tako — zdaj pa adijo! — Je že, stric!“

Še ena mravlja se je krčevito držala piruha, pihnila sem, in je padla v travo in brž sem stopila na cesto in se skrbno ozirala po svoji obleki, če ni kake mravlje na njej.

Lepo pisana sta bila piruha, nešteto belih, tenkih potkov je bilo na njih, kakor nitke so se prepletale črte in črtice in vesela sem bila in sem šla še bolj vélikonedeljska s stricem proti domu.

V farni cerkvi je zazvonilo s svetlim, jasnim glasom in je vabilo k deseti maši. Meni sta bila onadva piruha ves svet in vsa sreča nebeška.

KOLO.

SPESNIL KAREL ŠIROK.

Kolo, kolo, kolovrat,	rajša v gorah pastirica . . .
sredi kola stari grad;	Hojla, hoj, kraljičica,
v njem živi kraljična mlada,	hojla, hoj, noričica!
iz gradiča šla bi rada.	V polja zbeži zeleneča,
Rajša bila bi ženjica,	pa ti lička bodo rdeča!

Prijezdita pod samo kristalno goro...

„Ali ni to malo preveč?“ odgovori carjevič. „Jaz pojem v štiriindvajsetih urah eno racko, ti pa hočeš kar tri krave. Ne dam ti niti ene.“

Zmaj se razsrdi in pograbi mesto treh šest krav. Carjevič Ivan pa se izpremeni v sivega sokola, vzame zmaju vse tri glave in žene živino domov.

„Kaj je, starček,“ vpraša car, „ali je priletel triglavi zmaj? Ali si mu dal tri krave?“

„Ne, Vaše Veličanstvo, niti ene mu nisem dal.“

Drugega dne pase zopet carjevič živino po gorah in dolili. Prileti z jezera zmaj s šestimi glavami in zahteva šest krav.

„Ej, ti požrešna pošast, jaz pojem v štiriindvajsetih urah eno racko, kaj pa hočeš ti! Niti ene ne dobiš!“

Zmaj se razsrdi in mesto šest pograbi dvanajst krav. A carjevič se zopet izpremeni v sivega sokola, zažene se na zmaja in mu vzame šest glav. Prižene živino domov, in car ga vpraša:

„Starček, ali je priletel šesteroglavi zmaj? Ali je za mnogo zmanjšal mojo čedo?“

„Priletel, priletel, a nič ni odnesel.“

Pozno večer pa se izpremeni carjevič Ivan v mravljo in zleze skozi majhno razpoklino v kristalno goro. Zagleda — da sedi carična v kristalni gori.

„Zdravo,“ reče carjevič Ivan, „kako pa si prišla sem?“

„Mene je ugrabil zmaj z dvanajstimi glavami, ki živi na babjem jezeru. V tem zmaju je skrita skrinjica, v skrinjici — zajec, v zajcu — racka, v racki, — jajčece, v jajčecu — zrnce. Ako ga ubiješ in dobiš zrnce, potem je mogoče kristalno goro uničiti in mene rešiti.“

Carjevič Ivan izleze iz te gore, izpremeni se v pastirja in žene živino na pašo. Naenkrat prileti zmaj z dvanajstimi glavami.

„Ej, carjevič Ivan, nisi se poprijel svojega posla. Zate, junaškega sina, bi bilo primernejše boj biti, a ne živine pasti. Daj, odštej mi hitro dvanajst krav!“

„To bo pa mastno kosilo! Jaz pojem v štiriindvajsetih urah eno racko, ti pa kar — cel hlev krav!“

Začneta se bítí in sta se bila — dolgo ali nedolgo — carjevič Ivan premaga zmaja z dvanajstimi glavami, razpara mu truplo in najde na desni strani skrinjico, v skrinjici — zajca, v zajcu — racko, v racki — jajčece, v jajčecu — zrnce. Vzame zrnce, ga nažge in odnese h kristalni gori.

Gora se kmalu stopi. Carjevič Ivan odpelje odtod carično in jo privede k carju. Oče se razveseli in reče carjeviču :

„Bodi mi zet!“

In mu dá svojo hčerko za ženo in je bila ženitnina, na kateri sem tudi jaz bil in medico pil; po bradi mi je teklo, v grlo pa ni priteklo.

UMRLEMU BRATCU.

SPEŠNIL FR. LOČNIŠKAR.

Zvončki žalostno zvonijo,
bratcu našemu pojó;
žalost v srcu nam budijo,
solze vabijo v oko.

Kakor angel bratec sniva,
ustnice na smeh drži,
blažen rajsko radost vživa,
z angelci se veseli.

Tam za našo srečo moli,
za veselo svidenje.
Večno radost si izvoli,
kdor na zemlji priden je.

NA RUSNAH. SPISAL ANTON BATAGELJ. □□□□□□□□□□□□□□

trava je visoka, gosta in mehka, kakor postelja. Človek bi legel vanjo, skrnil se v to valujoče morje bilk in poslušal, kako šumi veter, kako pojejo črički in kaj se menijo čebele in cvetke. A če bi bil Palček, bi celo večnost pohajal med travo in vedel bi kje gnezdi škrjanček, kje prepelica in kje imajo zajčki mlade.

„Jaz vem za gnezdo.“

„ — E! — “

„ — Kje? “

„Na Rusnah v bičevju. Toda iti moramo tiho in oprezno, da jih ne splašimo.“

„A so mladi?“

„Da, trije. Šamo nikomur ne povejte. Bog vari!“

Bose noge zapeketajo na razsušeni in razpokani stezi. Pisane srajce se včasih skrijejo med grmovjem in se zopet pokažejo, vesele in razposajene, na planoti. Diši po pokošeni travi in žabah. Jarki so izsušeni. Zrak je razbeljen; vetra ni.

„Sst . . .“

Po prstih, zadržavajoč dihanje, razburjeno od teka in vročine, zavijejo v stran na travnik, kjer je trava gostejša in večja. Sredi travnika je gost, nevisok grm.

„V grmu . . .“

Poležejo v travo in pridržujejo sapo. V sencih tolče razburjena kri. Včasih zašumi v travi, odskoči preplašena kobilica ali utihne nenadoma čriček. Po kolenih se tiho in upognjeno plazijo proti grmu. Zardeli v obraz od vročine in napetega pričakovanja, z velikimi, radovednimi očmi se vlečejo vse bliže, bliže.

Že so blizu.

Še korak.

Zašumi v grmu, prhne in se zažene v travo. Otroci odskočijo in kakor veter na vse strani. Še le na cesarski cesti se snidejo, znojni, spehani in preplašeni.

„Kača je bila!“

„ — Prav natančno sem jo videl, kako je švignila iz grma, dolga in črna. Gotovo jih je požrla . . .“

„O, zakaj sem povedal za gnezdo? Gotovo je slišala kača.“

„Ubožci, zajčki!“

„Pa če gre kača za nami in posluša, kaj se menimo?“

Spogledajo se, blede in preplašeni. Po hrbtu preleti nekaj hladnega in ostudnega.

Bežijo.

IZ ZGODOVINE.

BOJ MED LONGOBARDI IN TOLMINSKIMI SLOVENCMI PRED 1200 LETI.

V Julijskih Alpah, ob gorenjem teku prelepe Soče, se razprostirajo lepe planine, s katerih dobivamo izvrsten, tako imenovani „bovški sir“. Radi pašnikov v teh krajih so se prepirali pred 1200 leti tolminski Slovenci z longobardskimi pastirji. Najbrže so gonili ti svoje črede na slovensko stran.

Okoli l. 700 so napadli tolminski Slovenci longobardske pastirje in jim odgnali črede, ki so se pasle tam blizu. Longobardski župan dotičnega kraja je udrl za njimi, toda ni jih mogel doiti. Radi tega ga je grdo ozmerjal čedadski vojvoda Ferdulf, ki je bil prevzeten in nečimeren človek. V svoji oholosti je hotel pokazati županu svojo hrabrost. Podkupil je nekatere Slovence, ki so živeli v Furlaniji in bili njegovi podložniki, da so pregovorili svoje rojake, naj pošljejo slovensko vojsko na Furlansko.

Slovenci so prišli z veliko močjo in postavili svoj tabor na strmem hribu, na katerega se je moglo priti le s težavo. Longobardi so krenili kljub temu s svojim domišljavim vojvodom na čelu po strmini proti Slovencem. Vnel se je hud boj. Slovenci so valili z višine kamenje na sovražnike. Ko so se ti vseeno približali, so jih napadli s sekirami in z drugim orožjem ter skoraj vse pomorili. Vse longobardsko plemstvo z nadutim Ferdulfom vred je bilo uničeno.

Posledica te zmage je bila, da se Longobardi niso upali dolgo časa kratiti Sloven-

cem pravico do paše ob prekrasni Soči. Trajnega uspeha pa ta zmaga ni imela, kajti pozneje so gonili past pa italijanski planšarji svojo drobnico na slovensko stran. Ker so vsled tega Italijani mnogo hodili po naših gorah, si ljudstvo pripoveduje še danes, da so po njih iskali zlate rude.

Po S. Rutarju spisal Marko Simonov.

NENAVIDNO DOLŽNO PISMO.

Pisateljica Pavla Marija Lacroma pripoveduje v spisu „Skrivnostna smrt“ sledeči dogodek:

Prababica Ivana Modreja iz vasi Čadrg pri Tolminu, si je izposodila leta 1668. od pradede Mihaela Krojača iz Žabč sto dukatov. Ker takrat kmetski ljudje še niso znati pisati in brati, sta sklenila pogodbo ustmeno; v potrdilo te pogodbe pa jima je služila — palica.

V dolgo, močno palico sta zarezala oba pogodbenika pred šestimi pričami vsak po en križ in eno povprečno zarezo. Križ je nadomestoval podpis, povprečna črta pa je značila prvo dolžno leto. Vsako naslednje leto sta zarezala zopet pred pričami v palico še po eno zarezo. Palico je obdržal upnik. Ako jo je hotel dobiti dolžnik nazaj, je moral poravnati svoj dolg.

V znamenje, da je povrnil po 107 letih pravnuk Blaža Modreja polovično dolga, so pritrdili z žico k palici „cvančer“ Marije Terezije z letnico 1775, ko se je to zgodilo. Ko pa je poplašal stric Ivana Modreja ves dolgoletni hišni dolg, so istega zbrisali s tem, da sta prišla upnik in dolžnik h takratnemu

c. kr. notarju v Tolminu, ki je prelomil ne-
navadno palico na dvoje. Pisateljica trdi v
opombi, da je ta dogodek resničen in da ga
je imenovani notar večkrat pripovedoval.

DROBTINICE.

KAKO DRAGE SO BILE KNJIGE PRED IZNAJDBO TISKA.

Ko še ni bila znana tiskarska umetnost,
so morali ljudje knjige prepisovati, kar je
bilo jako zamudno. Zato so bile v tistih časih
knjige silno drage. Eden najimenitnejših zbi-
rateljev starih knjig Poggio je moral dati za
prepis zgodovine, ki jo je spisal Rimljan
Livij, celih 120 zlatnikov. Za ta denar bi bil
lahko kupil takrat lepo kmetijo. — V XIII.
stoletju je dala rodbina Anjou za zbirko
pridig 200 ovac, 100 jazbečevih kož, voz
pšenice in rži, mero medu in štiri funte zlata.
— Ludvik XI., francoski kralj, je zastavil
svojo srebrno namizno opravo, da je dobil
neko knjigo o zdravilstvu. Ker so bile knjige
tako redke in dragocene, so bile po nekaterih
knjižnicah pritrjene z verigami na polico, ker
so se bali tatov. Kaj rado se je zgodilo, da
je tu pa tam izmaknil kak obiskovalec dra-
goceno knjigo. Leta 1753. je povabil benedi-
ktinec August Calmet francoskega učenjaka
in pisatelja Voltairja (Volter-ja), naj si ogleda
njegovo knjižnico. Voltaire je res prišel in
se je dolgo mudil sam v knjižnici. Pod
oknom ga je čakal sluga in temu je pometal
Voltaire nekaj najdragocenejših knjig in ž
njimi izginil. — V Bologni ni smel nihče
nesti knjige iz mesta, če ni imel zato dovo-
ljenja od oblasti.

Stric Jaka.

UČENI ALBERT HALLER

(1708—1777) je bil silno priden. Z devet-
najstimi leti je postal doktor zdravilstva. Bil
je zdravnik, pesnik, pisatelj, izumitelj, di-
plomat in zgodovinar. Prečital je 52 000 knjig,
ki jih je tudi ocenil, napisal je pa 199 del.
Od raznih učenjakov je prejel 13.202 pismi,
na katere je odgovoril. Ta učenjak nam kliče
s svojo delavnostjo: Čas je zlato!

Stric Jaka.

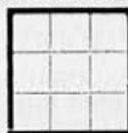
O CVETLICAH.

Cvetlice nam krasi ne samo stanovanje,
ampak so tudi našemu zdravju koristne, ker či-

stijo zrak v vsakem zaprtem prostoru. Dognalo
se je, da list srednje velikosti izpariva pov-
prečno 1 do 2 grama vode. Bivanje v gozdu
nam je zato tako všeč, ker ima njegov vzduh
v sebi zadostno množino mokrote. Če ho-
čemo tedaj čistiti zrak v zaprtih prostorih,
postavimo vanje rastline, ki imajo mnogo
listov, kakor: palme in še druge. Pod vpli-
vom solčne svetlobe oddajajo te rastline
tudi kisik, ki je tako potreben za naša pljuča.
Komur je torej zdravje milo, naj postavi v
svoji sobi vsaj par listnatih rastlin.

RAČUNSKA UGANKA.

Priobčil Zdenko Mermolja.

Postavi številke 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 v
posamezne predelce pričujočega četverokota
tako, da dobiš, ako sešteješ števila v vodo-
ravni, ali navpični ali tudi v obe poševni
smeri, vsikdar vsoto 15.

□□□

UGANKE.

Priobčil Iv. Kopačin.

I.

Mati v zemlji leži,
na vislicah oče visi,
po svetu sin hodi,
premnogo ljudi zmoti.

II.

Drugim kaže, sam nič ne ve.

III.

Rojen je bil, pa ni umrl.

Ni bil rojen, pa je umrl.

□□□

REŠITEV UGANK V 3. ŠTEVILKI.

Križ: Od desnega in levega roba vzameš
po en biser, zgornjega pa prestaviš na spodnji
rob. Tako ima sedaj križ le 19 bisero, prej
pa jih je imel 21, tedaj ti ostaneta 2 bisera
v roki.

Uganke: 1. knjiga; 2. dan; 3. oblaki; 4.
uganka.

□□□

Imena rešilcev prinašamo na platnicah
današnje številke.

V ČUDNI DEŽELI.

Solnce sije,
dežič gre,
malin melje
brez vodé.
Mojškra šiva
brez iglé,
mali peče
beli kruh,
oče suče
juncu rog.

To pesem mi je povedal stric. Slišal jo je nekje v svetu.

Zapisal Jožef Bric, učenec
v Drežnici.

Škratek „Cipicapi“.

Živel je škratek, ki so mu pravili „Cipicapi“. Bil je majhen in je nosil rdečo kاپico. Služil je pri kmetu ter gonil živino na pašo. Pri kmetu so imeli tudi deklo. Nekega dne je skuhalo za kosilo bob. Pojedla je svoj bob in čakala na škrate. Ko škrate prižene živino domov, gre v kuhinjo in vzame svoje kosilo. A ko vgrizne v prvi bob, si zlomi zob. Jezen reče: „Jaz bom pa drugače napravil.“ Gre v hlev in obesi vola za rep. Ko gospodar sliši mukanje vola, gre pogledat v hlev, kaj se godi. Tu vidi obešenega vola. Ker niso mogli domači vola oteči, ga zakoljejo. Seveda niso vedeli, da je bilo to delo užaljenega pritiklavca.

Kralj Marija, učenka iz Sempolaja.

MOJI STARŠI.

Moji starši skrbje zame, kakor tudi za moje brate in sestre. Kadar potrebujem obleke, mi jo kupijo; kadar sem lačen, mi dajo zdrave

in tečne hrane. V šolo me pošljajo redno in so me veseli. Ko sem bil bolan, so mi skrbno stregli in pazili, da sem ozdravel. Zdaj, ko sem zdrav in kadar sem šole prost, pa se jih spominjam s tem, da se vedno vadim v kakem delu ter jim tako pomagam.

Gruden Franc, učenec iz Nabrežine.

ZVESTI PSIČEK.

(Resnična zgodba).

Jenčkov Lojze se je vračal domov iz Postojne s praznim vozom. V samotni Lohači so ga napadli roparji. Pobili so ga na tla in ga zadavili. Mrtvega so vrgli v grmovje pod cesto, voz in vole pa so odpeljali. Ker ni bilo Lojza zvečer dolgo domov, mu gre brat z malim psičkom naproti. Gresta po cesti; bila je tema in oblačno. Ko prideta do mesta, kjer je bil Lojze ubit, se zgubi psiček v grmovje. Kmalu priteče nazaj na cesto k bratu, žalostno cvili, vleče ga za hlače, vzpenja se po njem in laja, kot bi mu hotel kaj povedati. Brat se ozira okoli, pa nič ne vidi in gre dalje. Psiček pa se zopet zgubi v grmovje. Brat gre po cesti uro daleč. Ko ne sliši nobenega voza, se vrne, ker misli, da je Lojze ostal pri sorodnikih. Ko pa pride do tistega kraja, kjer je ležal pod cesto v grmovju mrtvi Lojze, priteče psiček spet iz grmovja, vleče brata za hlače. Brat postoji, se ozira, pa nič ne zapazi; povsod je bila gosta, črna tema. Nato gre domov, psiček pa cvili in se spet zgubi v grmovje. Drugo jutro so šli ljudje v mlin in so našli mrtvega Lojza. Pri njem so zagledali psička; skakal je čez mrtvo truplo, lizal mu rane, lajal žalostno, s tačico ga je tresel, kakor bi ga hotel

priklicati Celo noč ga je stražil in tudi ves dan, dokler ga niso odpeljali v mrtvašnico.

Dovgan Marjan, učenec iz Studenega.

SVETI TRIJE KRALJI.

Mi smo sveti trije kralji,
trije modri možje.
V to hišo smo prišli,
smo prinesli
zdravje in veselje
gospodarju, gospodinji
in vsi hišni ti družini.
Le nas poslušajte,
kaj mi vam povemo:
Svet' Jožef in Marija
sta šla skoz' mesto Betlehem.
Ko 'z tega mesta prideta,
'no šta'co najdeta,
dol se usedeta,
k molitvi se pripravljata.
Ura bije polnoči,
Marija Jezusa rodi.
Prišli so angeli
'no lepo glor'jo peli.

* * *

To pesem pejoje otroci na predvečer svetih Treh kraljev od hiše do hiše.

Zapísala Alojzija Kurinčič,
učenka v Drežnici.

PIRUHI.

Gaga, gaga, gaga,
nič ti ne pomaga,
če še bolj čebljaš:
takih pisanih jajček,
kot jih nese zajček,
nesti, gos, ne znaš!

Oton Župančič.

Že od nekdanj pravijo, da pirihe znesejo zajčki. Mi otroci pa dobro vemo, da nam pirihe pobarva in okinča mama. Da bi pa ne pozabili tega ljudskega izreka, nam mama na Veliko noč skriva pirihe na vrtu v grmovje in med travo, ter zakliče: „Otroci, stecite na vrt in poiščite si pirihe, katere je danes znesel zajček!“

Medvešček Nada, učenka v Gorici.

JUTRO.

Na nebu so izginile zvezde, le danica se še sveti. Solnce vzhaja in s svetlimi žarki obseva gozde, njive in travnike. Ptice trebijo v grmovju že svoja krila. Letajo sem ter tja in se po vejah zibljejo. Cerkevni zvon zapoje, da odmeva njegov glas daleč naokrog. Tudi

petelin prikoraka z družbo na dvorišče in zapoje svoj „kikiriki.“ Kokoši in piščeta mu odgovarjajo. Pastirčki gredo v hlev in ženejo voličke in krave na pašo. Hlapec maže kolesa vozu, da bi šel z njim v gozd po hrastove hlode. Dekleta odhajajo na polje plet pšenice. Vse, kar je spalo v tih noči, je vzbudil šum belega dneva. Cesar Rudolf.

PRVA VIJOLICA.

Solnce se žbudi iz zimskega spanja in ogreva zemljo. Nekega dne sem vzela s seboj svojo mlajšo sestrico in šli sva se igrat na bližnji travnik. Hodili sva mimo grmov. Kar zavonjam prijeten vonj! Vsa vesela in zadovoljna skočim h grmu in kaj zagledam? Nežna vijolica je gledala iz zemlje. Vzklknem od veselja. Vsedem se h grmu, jo ogledam in ne vem, kaj bi storila. Rada bi jo utrgala, rada bi jo pustila. Pa jo vendar utržem in poduham. Prav prijetno je dišala moja prva vijolica. Iskala sem še dalje, a našla nisem več nobene.

Proti večeru se odpravim s sestrico proti domu. Vsa zadovoljna in vesela sem jo pokazala svoji mami. Tudi ona je bila jako vesela. Ta moja vijolica je prva znanilka ve-sele pomladi.

Škilan Zorka, učenka iz Katinare.

O MRTVEM KRIVICEŽU.

Nekoč je pod cerkvijo svetega Antona v Kobarižu sušil neki mrtvec na rjuhi krivično pridobljeni denar. Pride neka žena, zagleda tistega, ki je sušil denar in se ne upa iti naprej. Mrtvec jo kliče, pa ona noče iti k njemu. Ko je šla že naprej, zajoka oni in zaupije: „Že sto in sto let čakam in sedaj je bil čas. Tukaj na tem mestu zraste drniče; drniče bo posekano in na njegovem mestu zraste bukev; bukev bo posekana in razžagana na deske; iz tistih desk bodo naredili zibelko in v tej zibelki bo spalo dete, ki me reši.“

In nato je izginil.

Zapísala Rafaela Žagar, učenka 6. š. l. v Drežnici.

□□□

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Sotrudnike prosimo potrpljenja! Na tesnem prostoru se komaj gibljemo. Vsi prispevki, ki so vredni objave, pridejo polagoma na vrsto. Potrpijo naj tudi sotrudniki našega „Kotička“.

Imena rešilcev ugank, zastavljenih v 2. številki.

Stolp so še prav rešili: Kosmač Marija, Auer Marta, Kosmač Alojzij, Petaros Roža, Zahar Frančiška, Marc Danica, Baf Nada, Družina Ciril, vsi iz Boršta; Rutar Marija, Leban Lucija in Leban Marija, vse iz Zalaza pri Tolminu; Školaris Ivanka, Segalla Marija, Školaris Dora, vse iz Kanala; Guštin Stanko in Danila iz Sežane; Kuret Milhec iz Ricmanj; Furel Gizela iz Bukovice pri Volčjdragi; Medvešek Nada, Milena in Marjan iz Gorice; Podgornik Milica, Danica in Vida iz Gorice; Spetič Maks iz Katinare; Smet Jožefa iz Sežane; Marušič Danica in Guštin Dušan iz Sežane; Marcina Franc, Manfreda Viljem, Cvetežnik Peter, Kovačič Stanko, Kragelj Anica, Kovačič Marija, Štrukelj Jožefa, Mrdjen Marija, Šavli Ljudmila, vsi iz Sv. Lucije ob Soči; Semenčič Jožefa, Oblak Slava, Fabčič Alojzija, vsi iz Št. Vida nad Vipavo; Kurinčič Josip iz Trsta; Ločniškar Vladimir in Hedviga iz Drežnice; Polanc Frančiška iz Otline; Pregarc Petrina iz Trsta; Scheithauer Karel in Marija iz Sežane; Cuban Marija iz Barkovelj; Lozar Franc iz Trsta; Čok Štefan iz Hrušice; Vičič Slavica iz Podgrada; Dovgan Marjan iz Studenega pri Postojni; Gorec Zoran iz Senožeč; Obad Vladimir iz Saleža; Savo Jamšek iz Trsta, Boneta Oskar iz Sežane.

Uganke in stolp so še prav rešili: Gruden Natalija iz Idrije; Martelanc Zora, Piščanc Marta, Škerlj Stana, Pertot Stana, Uršič Ljudmila, Pertot Adela, Martelanc Albina vse iz Barkovelj; Dolenc Ludvig in Pavel, Žagar Ludvig Debevec Tonče in Janko; Žitko Ludvik, Dolenc Ivanka, Milharčič Ivanka, Bizjak Milka, vsi iz Hruševja; Jereb Julka, Logar Karla iz Idrije; Faljat Hedviga, Šuligoj Josip iz Sv. Lucije ob Soči; Rakušek Mirko iz Drežnice; Bercé Dušan in Gorazd iz Trusk pri Marezigah; Mikuš Rozalija iz Idrije; Mikuž L. iz Idrije; Albreht Marija iz Idrije; Knafelc Tonček iz Il. Bistrice.

Imena rešilcev ugank, zastavljenih v 3. številki.

Križ so prav rešili: Breščak Mirko iz Dobravelj; Pogorelec Sergij iz Barkovelj; Hinko Simončič iz Barkovelj; Bevk Tilka iz Cerknega; Bufon Mirko iz Rojana; Likar Angela iz Ajdovščine; Kapelj Zora iz Rojana; Mermolja Zdenko in Mirko iz Dobravelj; Vodopivec A. iz Idrije; Zorn Hilarka iz Solkana; Fekonja Milka iz Rojana; Renčelj Slavica, Zorka in Daničar iz Rojana; Skrinjar Anton iz Sežane; Trampuš Jožef in Zdenko iz Sežane; Rebec Karel in Milan iz Sežane; Čebulec Josip in Mirko iz Sežane; Kocjan Alojzija in Marušič Danica iz Sežane; Medvešek Nada, Milena in Marjan iz Gorice; Flečko iz Trsta; Edø in Lea Jogan iz Sežane; Kuštrin Felician iz Logaršč; Bizjak Angela iz Sežane; Gulič Edvard iz Sežane; Gulič Edvard iz Sežane; Stravs Stanka iz Cerknega; Štolfa Zorko iz Sežane; Brovc Jožefa in Marica iz Koritnice; Presl Nada iz Tolmina; Velkavrh Nada iz Sežane; Rauber Franc iz Opčin; Sosič Marij iz Trsta; Spacal Alojzij iz Trsta; Fuks Ana iz Rojana; Počkar Angela iz Sežane; Kobeja Stanislav iz Povirja; Merlak Angela iz Sežane; Baccarcich Gvidon in Lev iz Postojne; Albreht Katarina iz Cerknega; Makuc Silvester iz Šebrelj; Ozebek Anton iz Šebrelj; Vojska Janez iz Šebrelj; Baša Stanko, Bovcon Vinko, Mavrič Olga, Volčič Janko, Ušaj Marta, Fišer Alberta, vsi iz Črnič; Macarol Drago iz Proseka; Bekar Bogoljub iz Sežane; Guštin Stanko in Danila; Pertot Jelica iz Barkovelj; Šraj Ruša iz Postojne; Babnik Ivana in Marija iz Postojne; Štok Edvard iz Ljubljane; Žuljan Zorka iz Ricmanj; Močan Marjanca iz Postojne; Lapajne Jožefa in Karolina. Vidmar Franc iz Sp. Idrije; Berdon Zorko, Zafran Pepina, Hrvatlič Marija, Kuret Vladimira, Žuljan Viktorija, Žuljan Zofija, Kuret Ljudmila, Zafran Danilo, vsi iz Ricmanj; Senica Marija iz Ricmanj; Tuta Venčeslav iz Tolmina; Kopačin Rudolf iz Opčin; Komar Danilo iz Ricmanj; Ggdnič Ignac, Okretič Celestina, Šuc Milan in Kofol Marica, vsi iz Komna.

Listnica uprave:

Opozarjamo, da je prvo četrtletje že poteklo. Obnovite naročnino, sicer vam ne bomo pošiljali več lista! Oni, ki so še kaj dolžni na naročnini za prvo četrtletje, poravnajte svoj dolg!

